

Uvodnik

Spoštovane in spoštovani, pred vami je nova številka Arhea, ki kot je napovedovala že lanska številka, ponovno prinaša pomembno novost. Gre za povzetke člankov, ki so pri slovenskih prispevkih angleški, pri tujejezičnih pa slovenski. Uvajamo jih v želji po večji mednarodni prepoznavnosti naše revije.

Obseg številke je nekoliko manjši od lanskega, saj sprejetje Arhea med druge znanstvene revije s seznama ARRS ni prineslo povečanega navala prispevkov, kot smo potihoma pričakovali. Celo nasprotno, na naš naslov je prispelo manj člankov kot lani. Kljub temu pa lahko zatrdimo, da so objavljeni članki kakovostni in prinašajo obilico poučnega in zanimivega branja.

Prvi prispevek predstavlja lasersko skeniranje površja oz. LiDAR. Gre za tehnologijo zaznavanja najmanjših variacij v topografiji. Njene prednosti pred drugimi načini daljinskega zaznavanja so predvsem natančnost, možnost tridimenzionalnega beleženja zemljinega površja in morda najbolj osupljivo, zmožnost beleženja površja pod vegetacijskim pokrovom. Dimitrij Mlekuž nam v svojem članku predstavlja, kako nam je lahko ta tehnologija v pomoč pri interpretaciji preoblikovanja in nastajanja aluvialnih krajin, kar podkrepi z impresivnim slikovnim gradivom.

Tomaž Podobnikar nam razkriva, da so kakovostni podatki in informacije odvisne od velikega števila elementov, ki lahko pomembno vplivajo na rezultate nadaljnega prostorskega modeliranja in interpretacije v arheologiji. Vse to potrebuje skrbno obravnavo, kar omogoča celovito spoznavanje narave obravnavanega problema. Avtor nam kot ilustracijo problemov negotovosti analiz in modeliranja kulturne pokrajine prinaša tri vzorčne primere.

V nasprotju z lidarsko tehnologijo in geografskimi informacijskimi sistemi ima uporaba radiokarbonskega datiranja v arheologiji kar dolgo brado. A njen razvoj ni ostal na začetni stopnji iz začetka petdesetih let 20. stoletja. In ker je od prvega preglednega članka, ki je bil v slovenskem prostoru posvečen tej metodi, poteklo že dvajset let, je Matija Črešnar v svojem prispevku preveril današnje smernice radiokarbonskega datiranja in njihovo uporabo v raziskavah bronaste in železne dobe. Posebno pozornost je posvetil razmahu uporabe metode v slovenski arheologiji, ki jo vzpodbujajo po eni strani pospešena terenska aktivnost in po drugi strani s tem atiko povezani raziskovalni projekti.

Zanimive podatke nam prinaša tudi članek Jayne Leigh Thomas, ki je del svoje doktorske naloge posvetila študiji kremiranih človeških kostnih ostankov, odkritih na žarnogrobiščnih in starejšeželeznodobnih nekropolah slovenske Štajerske. V prispevku nas seznanja tako z začetki, razvojem in smernicami takšnih raziskav, kot rezultati, ki jih je dobila pri raziskavah na treh izmed raziskanih grobišč: Ruše II, Pobrežje in Gračič pod Brinjevo goro.

Najobširnejši prispevek je oblikovala Barbara Krasnik, ki nam izredno natančno predstavlja tkanje, tkanine in oblačila starih Slovanov. Gre za študijo, ki temelji na eni strani na sicer maloštevilnih arheoloških najdbah tekstila in orodja za njegovo izdelavo, ti podatki pa so nato soočeni s pisnimi in slikovnimi viri. Ob tem lahko spoznamo tudi postopke izdelave oblačil v zgodnjem srednjem veku od surovih materialov do končnega izdelka, oblačil starih Slovanov.

Benjamin Štular se je v svojem članku podal na pot iskanja etnoloških primerjav v visokosrednjeveškem lončarstvu. Začetni kratki predstavitvi metodoloških izhodišč sledi pregled srednjeveških in zgodnjenovoveških lončarskih obrti Slovenije v pisnih virih ter njihovo vzporejanje z etnološkimi spoznanji. Avtor je ob tem poskusil tudi z uporabo metode primerjave operativne verige (*chaîne opératoire*), s katero je naposled našel primerjave za del visokosrednjeveškega gradiva iz kamniškega Malega gradu.

Zanimiv in v času po sprejemu novega zakona o varstvu kulturne dediščine ZVKD-1 (Ur.l. RS, št. 16/2008 in št. 123/2008) za slovensko stroko še posebej relevanten prispevek sta skupaj pripravila Shane Kelleher in Benjamin Štular. Osrednja tema je historična karakterizacija krajine (*Historic Landscape Characterisation* oz. HLC), ki je najprej predstavljena skozi prizmo njenega razvoja, uporabljenih metod in ciljev. Njena uporabnost je nato preverjena na primeru središča mesta Oldbury v Angliji.

Arheološko dediščino, njene definicije in njeno družbeno vlogo je pod drobnogled vzela Verena Vidrih Perko. V svojem prispevku med drugim išče razlage za razmah procesne paradigme in jo ob priznanju njenega velikega prispevka na polju metodologije utemeljuje kot družbeno sprejemljivo.

Sledi intervju, ki razkriva povsem drugačno arheologijo: govori namreč o uporabi arheologije v terapevtskem procesu, kot eno od poti vključevanja oseb z motnjami v duševnem razvoju v družbo. Bernarda Županek je pred računalnik (intervju je namreč potekal preko elektronske pošte) povabila Daria Scarpatija, italijanskega arheologa, ki poleg dela v muzeju Poggio Mirteto skozi arheologijo pomaga mladostnikom z motnjo v duševnem razvoju v enem od rimskih centrov za usposabljanje. Dario Scarpati vidi približevanje arheologije ljudem, tudi hendikepiranim, kot eno najpomembnejših nalog arheologov.

Kot zadnja prispevka objavljamo odgovora na članek Bernarde Županek iz prejšnje številke *Arhea* "Iskanje prave poti: romanizacija v slepi ulici?". Prihajata izpod peres Ive Mikl Curk in Jane Horvat.

Kot Glasilo Slovenskega arheološkega društva pa objavljamo tudi poročilo o delu društva v leto 2008 ter imena nagrajencev društva v letih 2008 in 2009 ter obrazložitve za podelitve nagrad, ki jih je podala komisija.

Matija Črešnar
